

Molenmakersbedrijf
Molema
V.O.F.

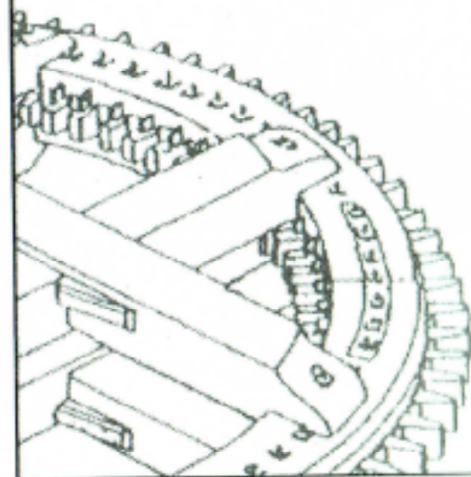

Provincialeweg 4, 9677 TW Heiligertee

telefoon (0597) 59 16 60

telefax (0597) 59 11 76

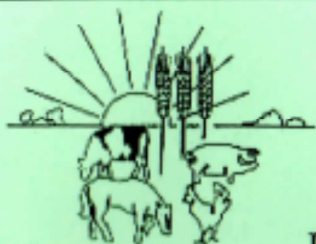
mobiel 06 53 22 48 91

MULDERSNIJS

MOLENWERKGROEP OOST-GRONINGEN

1-2003

Stötefalk

Eckhardt B.V.

VEEVOEDERS - GRANEN - KUNSTMEST

Wollinghuizerweg 5 - 9551 TG Jipsinghuizen
tel. 0599 - 32 62 19 fax 0599 - 32 64 59

Pension

"Stee en Stoetje"

ux legeradres bij de molen

Harm en Ankie Prenger

- Logies en ontbijt
- Appartementen
- Fiets en fietsroutes van prachtige omgeving aanwezig

Guest House

"Stee en Stoetje" Pension

Your lodgings at the windmill

Harm en Ankie Prenger

- Bed & Breakfast
- Apartments
- Bicycles available for cycling in beautiful surroundings

"Stee en Stoetje"

Ihre Wohnadresse bei der Mühle

Harm en Ankie Prenger

- Übernachtung mit Frühstück
- Apartments
- Fahrpläne und Beschreibungen von Radfahrstrecken durch die prachtvolle Umgebung vorhanden

Wedderweg 25
9699 RA Vriescheloo (Gr.)
Telefoon (0597) 541860

Erkend VNI installateur

Zelf doen
Samen doen
Laten doen
Door Uw

Bezema **S**anidröme

Sanitair
Verwarming
Riolering
Dakbedekking

Feiko Clockstraat 162-163

9665 BJ Oude Pekela

Tel. (0597) 612455 – Fax. (0597) 618176

MULDERSNIJS.

Muldersnijs is het clubblad voor de leden en donateurs van de Vereniging Molenwerkgroep Oost-Groningen, KvK no. 40037981
Het blad verschijnt 4x per jaar en wordt mede mogelijk gemaakt door onze adverteerders

REDACTIE:

Bé Oomkens

Gerda Koster

Redactie-adres:

M. A. de Ruyterlaan 36, 9675 EE Winschoten

Email: gertijpma@hetnet.nl of ijpma.fleurke@12move.nl

Grieto de Vries

Gert Ijpma

BESTUUR:

Voorzitter

Secretaris

Penningmeester

Leden

: K.Strijk

: H. Bossen

Wollinghuizerweg 152

9541 AV Vlagtwedde Tel.: 0599-313128

: M. Venhuizen

Postbank No. 3125139

T.n.v. Molenwerkgroep Oost-Groningen

Leemdobben 22

9551 AR Sellingeren

: M. Strijkstra-Kalk

D. Meter

J.G.J. Bierhof

J.G. Ijpma

INSTRUCTEURS:

G. Koster-Westervaarder, Tel.: 0597-424045 R.P. Lemminga, Tel.: 0597-591292

K. Strijk, Tel.: 0597-416031 B. Oomkens, Tel.: 0597-414269

S. Bezema-Tel, Tel.: 0597-612455 D.J. Tinga, Tel.: 0595-441389

fax 0597-618176

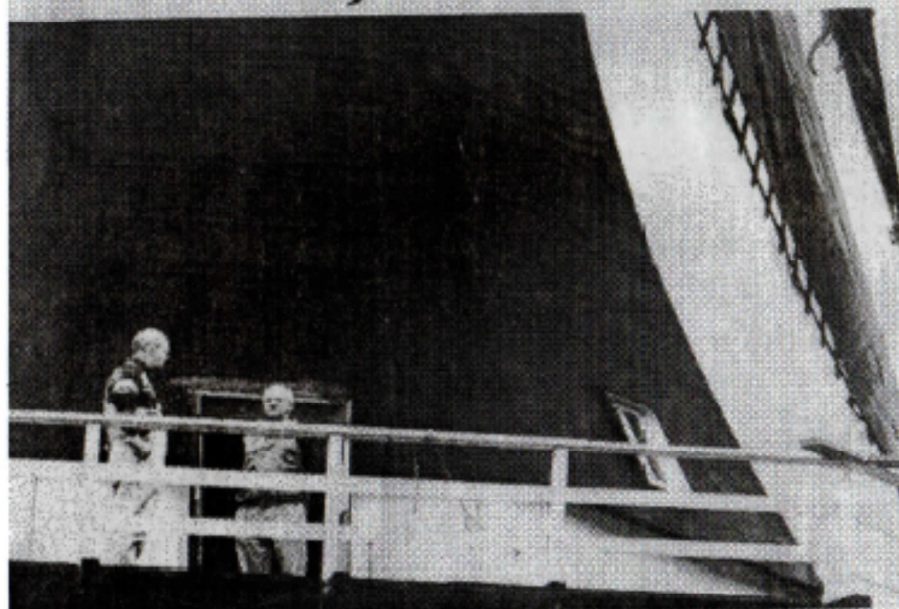
De redactie behoudt zich het recht voor om de aangeleverde kopij niet te plaatsen of in te korten.

Vijftiende jaargang, nummer 67 - maart 2003

Volgende kopij voor 15 mei 2003

Molens blijven velen boeien

Bovenstaand plaatje werd geschoten door een fotograaf welke voor het streekblad actief is. We zien Menco Venhuizen op molen 'De Onrust' in Oude Pekela. Het is misschien een beetje lang geleden, maar bovenstaande tekst klopt nog steeds. Dit berichtje stond in het Streekblad van woensdag 13 juni 2001.

P.S. Sorry voor dit te laat uitkomen, maar de scanner was kapot (dit was geen grap)

Molenaarsdag in Fryslân

Op zaterdag 29 maart 2003 houdt De Fryske Mole een dag voor haar donateurs. Tevens wordt dit beschouwd als Friese Molenaarsdag. Dit betekent dat de molens ook open zijn voor de molenaars elders uit het land. In september is het Friese molendag: dit is een publieksdag waarbij alle molens in Fryslân meedoen.

Voor de molenaarsdag op 29 maart zijn de molens rondom Leeuwarden geopend zijn van 10.00-17.00 uur. In ieder geval zijn de Balkendstermolen te Oude Leije, de vorig gerestaureerde molen Steenhuisterpolder bij Stiens en de Bullemolen te Lekkum volop in bedrijf zijn. De in oktober 2002 geopende Kramermolen langs het fietspad van Leeuwarden naar Weidum kunt u bereiken via een pontje over het elfstedenwater

*Molen Kramer
te Weidum*

De Zwette. Ook de molens De Froskepôle en Groene Ster (eigendom van de gemeente Leeuwarden) zullen ook meedoen. Een fietsroute langs 13 molens is beschikbaar op een aantal molens. Inlichtingen: S. de Jong 0511-474258, liefst via e-mail: sjerpdejong@planet.nl

IN MEMORIAM HR. ANNEMA.

Op 27 november 2002 is ons lid de heer Alle Annema op de leeftijd van 73 jaar overleden. Hij was al geruime tijd ziek. Een aantal maanden geleden had hij nog een zeer ernstige operatie ondergaan waarvan hij maar moeizaam herstelde.

De heer Annema werd opgeleid door wijlen de heer Bos en door de heren Buiskool en Tinga. Vanaf zijn slagen voor het examen vrijwillig molenaar van De Hollandsche Molen op 4 oktober 1994 was hij een groot aantal jaren actief als vrijwillig molenaar op molen Berg te Winschoten. Ondanks zijn lichamelijke beperkingen heeft hij met veel enthousiasme geprobeerd hier het beste van te maken. Na de restauratie in 1978/79 had de molen diverse grote reparaties ondergaan zoals een nieuwe lange spruit, een nieuw ondertafelment, nieuwe heklatten en nieuwe kleppen, maar een totaal herstel bleef uit en mede door gebrek aan onderhoud was de molen uiteindelijk niet meer maalvaardig. Dat was voor de heer Annema het moment zijn activiteiten te beëindigen.

De heer Annema was voor zijn pensionering keuringsdierenarts bij de RVV, daarvoor directeur van het openbaar slachthuis te Winschoten. Op een gegeven moment trok het Heitelan zodanig dat de familie Annema naar Friesland verhuisde. Na een paar jaar volgde de terugkeer naar Winschoten.

Na de jongste restauratie heeft de heer Annema nog enige keren een bezoek aan zijn molen gebracht.

In onze vereniging heeft hij zich doen kennen als bescheiden maar kundig man met hart voor de molens.

Wij wensen zijn vrouw, kinderen en kleinkinderen veel sterkte.

B.O.

Najaarsvergadering afd.Groningen van het Gilde.

De najaarsvergadering van het Gilde van Vrijwillige Molenaars, afdeling Groningen op 26 november 2002 stond voor het grootste deel in het teken van een instructie over veiligheid. Een medewerker van Mennens, Groningen, een bedrijf in staalkabel-, hijs- en heftechniek met vestigingen verspreid over heel Nederland, hield een lezing. Het bedrijf houdt zich ook bezig met keuring en certificering van hijsapparatuur etc.

De voor ons belangrijkste gedeelten:

a. staalkabels.

Worden op molens voornamelijk gebruikt als kruikabel. Meestal opgebouwd uit een stalen kerndraad omwikkeld met meerdere strengen. De kerndraad en de wikkeldraden bestaan ook weer uit een kerndraad met omwikkelingen. Verkrijgbaar in verschillende dikten, zowel links als rechts geslagen.. De levensduur is sterk afhankelijk van de gebruiksomstandigheden. Nat gras, zand, enz. zijn niet bevorderlijk voor een lange bedrijfszekerheid. De katrollen moeten ook passend zijn.

Smering met speciale olie pakt gunstig uit.

Bevestiging aan lieren, monniken en haken kan òf met geschroefde klemmen òf een bij de leverancier aan te brengen speciale klem. Een kous voorkomt een te sterke knik. Kinken en breuk van meerdere draden geven aan dat de kabel niet meer betrouwbaar is. Test: als een recht eind van plm.50 cm niet meer terugveert is de kabel versleten. Er zijn speciale haken voor staalkabels in de handel, waaraan niet gebogen of gelast mag worden.

b. kettingen.

Er zijn kettingen in diverse maten, schalmen en materiaalsoorten in de handel. Afhankelijk van het gebruiksdoel kan men hieruit kiezen. Voor toepassingen buiten zijn gegalvaniseerde kettingen aanbevolen Als schalmen vervormen is het materiaal te licht. Een ketting is versleten als er 10 % van het materiaal is verdwenen of de lengte met dat percentage is toegenomen. Uit vragen en opmerkingen in de zaal bleek dat de doorgaande kruikettingen lang niet altijd goed in de nesten van de conus van de kruiier passen

c. hijswerktuigen.

Ketting- en rateltakels, verkrijgbaar met een capaciteit van 0,5 tot 5 ton, vallen hieronder. Ze moeten om de 4 jaar gekeurd worden. Om het vallen van de takel en/of de last te voorkomen zijn de haken tegenwoordig voorzien van een beveiliging. De vaak op korenmolens nog aanwezige historische takels met 4 en 3 schijfsblokken en heel lang touw vallen hier nietonder. Afgezien van het grote risico van touwbreuk als gevolg van veroudering en van andere materiaalgebreken zijn deze vandaag de dag ook niet bruikbaar meer. Heeft een molenaar een keertje een takel nodig dan kan hij tegen aanvaardbare kosten eentje huren.

d. persoonlijke valbeveiliging.

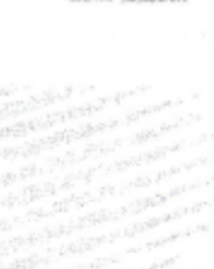
Door het scherpere toezicht op de naleving van de arbo-wetgeving voor de vrijwillige molenaars zeer actueel. Een heupgordel is niet voldoende, zelfs gevaarlijk. Een harnas in combinatie met een soort koker op de rug waardoor een lange veiligheidslijn loopt die bij een schok blokkeert (als een autogordel), is bij voorbeeld bij het werken in het gevlucht noodzakelijk. Gaat men in een normaal tempo naar beneden dan loopt de lijn zonder problemen door de koker. De lijn wordt boven in de kap vastgemaakt. Er zijn ook kortere lijnen met ingebouwd remmechaniek, maar die moeten telkens worden verplaatst.

Deze belangrijke vergadering was slecht bezocht, slechts plm.25 personen. Het Afdelingsbestuur heeft in samenwerking met de Stichting De Groninger Molen de moleneigenaren aangeboden de op grond van de Arbo-wetgeving voorgeschreven instructies aan de vrijwilligers tegen betaling te verzorgen. In het huishoudelijke gedeelte van de vergadering werd gewezen op de verbeterde onderhoudssubsidieregeling. De verzekeringspremies zijn tot op heden niet subsidiabel.

B.O.

Levensverzekering en tarieven adviseurs in bijgaand, leefden, trekken en sluiten

Notulen van de ledenvergadering d.d. 26 oktober 2002, gehouden in zalencentrum Lamain in Winschoten.

Aanwezig zijn 19 leden, afwezig met kennisgeving de heren: H.Noot, W van Rheen, M. Venhuizen, J. Hazelhoff en R.P.Lemminga.

Opening.

De voorzitter opent de vergadering en heet allen welkom.

Alweer bijna een jaar voorbij, het was een jaar van ups en downs aldus de voorzitter.

De openbare les was geen succes, maar toch vier mensen erbij die de opleiding van vrijwillig molenaar gaan volgen.

Bij molen Edens is een woontoren van twaalf meter gepland en de restauratie van Veldkamps meulen in Bellingwolde schiet ook niet echt op.

Nico Holman heeft in het afgelopen najaar examen gedaan, maar is helaas gezakt.

De theorielessen zijn weer van start gegaan en worden gegeven bij molen de Korenbloem in Vriescheloo. Harm Prenger heeft de recreatieruimte naast de molen beschikbaar gesteld.

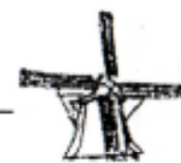
Helaas heeft de heer Kliphuis van de brandweer afgezegd, hij zou een lezing houden in het tweede gedeelte van de vergadering. Hij heeft echter toegezegd in de voorjaarsvergadering te komen.

In de notulen is een fout geslopen. Bij punt zeven verslag kascommissie wordt niet de heer Hazelhoff bedankt, maar de heer van Rheen.

De kascommissie bestaat het komende jaar uit de heren Hazelhoff en Heun. Er zijn verder geen op- of aanmerkingen. De notulen worden goedgekeurd en getekend.

Mededelingen.

Er zijn geen mededelingen.

Ingekomen stukken.

- Brief Hollandse molen (nieuw logo)
- Nieuwsbrief de Liefde.
- Brief Gem. Pekela (subsidie ter compensatie van de kantine)
- Nieuwsbrief Monumentenzorg (voorstel verhoging subsidieplafond)

Opleiding

Er zijn op dit moment zeven mensen die de opleiding volgen. De heer Holman gaat in het voorjaar examen doen. De voorzitter wijst erop dat de exameneisen nog voortdurend worden aangescherpt. Zo moeten examenkandidaten nu dertig uur op een andere molen hebben gedraaid dan op de lesmolen. Afgesproken is met de leerlingen, dat ze afzonderlijk of in een kleine groep naar een andere molen gaan voor instructie.

Maaldagen.

De voorzitter citeert uit de brief van Wim van Rheen, die voorstelt om één keer in de twee jaar een Oost-Groninger molendag te organiseren. De vergadering vindt dit geen goed idee, er wordt in de zomer iedere zaterdag al een maaldag in Oost Groningen georganiseerd. Afgesproken wordt dat de maaldagen voor het komende jaar op dezelfde wijze worden ingevuld als afgelopen jaar.

Excursie.

De voorzitter vindt dat de excursie van afgelopen voorjaar een fijne dag was en goed georganiseerd. Hij vraagt dan ook of de commissie bestaande uit Dirk Meter en Gert Ypma wederom een excursie willen organiseren. Gert heeft niet zoveel zin. Het vraagt nogal wat energie en het moet naast het werk gebeuren. Bob Poppen biedt aan om zitting te nemen in de commissie, zodat de taken meer verdeeld kunnen worden. Voorgesteld wordt om naar Overijssel te gaan. Men wil graag weer met de bus, dit is gezellig, de eigen bijdrage mag niet meer zijn dan €15.-.

P.R.

Voorgesteld wordt om met een stand op beurzen en braderieën te gaan staan.

Men kan op de molen aan geïnteresseerde mensen een folder meegeven om zo de Molenwerkgroep onder de aandacht te brengen. Verder zal er van tevoren meer bekendheid worden gegeven aan de volgende openbare les.

Rondvraag.

- * De heer Poppen vraagt of men met vergaderdata van de Molenwerkgroep rekening kan houden met andere evenementen en vergaderingen. De secretaris legt uit dat dit moeilijk gaat, er zijn, vooral in het voorjaar al zoveel bijeenkomsten en vergaderingen.
- * De heer Prenger vraagt of het bedrijfshulpverleningsplan al is vastgesteld. Dit is nog niet het geval. Hij stelt voor als het in werking is om collectief de cursus te volgen.
- * Sietske Bezema vindt dat Muldersnijs laat uitkomt. Gert legt uit dat er bijna geen kopij binnenkomt en dat het moeilijk is om zo iedere keer weer een clubblad samen te stellen. Men vindt dat Muldersnijs toch moet uitkomen, dan maar iets dunner.

Sluiting.

Hierna is er niets meer aan de orde en sluit de voorzitter de vergadering.

H.Bossen, secretaris

Deel III van zAdelsteen tot Zetelkruier.

Deel 3 van bovengenoemde serie boeken is gereed. Het is uitgegroeid tot een geïllustreerd woordenboek met 3000 molentermen gebruikt in het Vlaamse- en het Nederlandse taalgebied, voorzien van meer dan 600 illustraties. Het boek met 254 bladzijden heeft hetzelfde formaat en dezelfde uitvoering als de delen I -2000 jaar molens in Vlaanderen. Geschiedenis van het malen met natuurlijke drijfkracht- en II -2000 jaar molens in Vlaanderen. Bouw en werking van de molens rond 1850 en in de natijd.

Het boek kan worden besteld door overmaking van € 50,- (inc.porto) op bankrekening 55.44.45.050 (AMN-AMRO, Bussum) t.n.v. G.J.Pouw onder vermelding van Boek Bauters, deel III.

Mits tijdig vooraf besteld (tel.035-6945428) kan het ook afgehaald worden op de Gildevergadering in Arnhem op 8 april a.s.

Er is nog een beperkte voorraad van de delen I (€ 55,- inc.porto) en II (€ 50,- incl.porto).

B.O.

Excursie molenwerkgroep Oost-Groningen naar Overijssel

Tijdens de najaarsvergadering van onze vereniging, op 26 oktober jl., werd besloten de mogelijkheid te onderzoeken voor een excursie naar Overijssel. Aan de voorbereiding van deze excursie heb ik mijn medewerking toegezegd, aangezien ik 15 jaar in die provincie heb gewoond en tijdens mijn molenaarsopleiding niet alleen vele molens aldaar heb bezocht maar ook op verschillende ervan heb meegedraaid.

Op de nieuwjaarsreceptie heeft de werkgroep 7 molens genoemd die tijdens de excursie zouden kunnen worden bezocht en wel: 1 nieuwe molen - tonmolen; 4 onlangs gerestaureerde achtkante molens; 1 spinnenkop en 1 standermolen.

Hieronder volgt een korte beschrijving van deze molens.

De horizontale windmolen in Paasloo

Adres: Binnenweg te Paasloo

Type: tonmolen

Functie: watermolen

Bouwjaar: 1899, gerestaureerd: 2002

Molenaar: Elzenaar van de Wichermolen

De Wicher te IJsselham

Adres: Hoogeweg bij het dorp
Kalenberg
Type: spinnenkopmolen
Functie: watermolen
Bouwjaar: 1981
Molenaar: H. H. Elzenaar.

Dicht bij de spinnenkop staat
aan de Hoogeweg een paal
tjasker, gebouwd in 1963.

De Monnikenmolen te Sint Jansklooster

Adres: Molenstraat 1, 8326 CV St. Jansklooster
Type: achtkante bovenkruier met stelling
Functie: korenmolen
Bouwjaar: 1857, gerestaureerd: 1995
Molenaar: Roel Hofte

d'Olde Zwarver te Kampen

Adres: IJsseldijk 92, Kampen
Type: achtkante bovenkruier met stelling
Functie: korenmolen
Bouwjaar: 1842, verplaatst: 1952, gerestaureerd: 1999/2000
Molenaar: Johan Lieftink

De Wippe v/h Molen van Fakkert te Hellendoorn

Adres: Ommerweg 15, Hellendoorn
Type: achtkante bovenkruier met stelling
Functie: korenmolen
Bouwjaar: 1821, gerestaureerd: 2001-2002
Molenaar: Wouter van Gils

Dicht bij deze molen staat de achtkante stellingmolen De Hoop van de beroepsmolenaar Jan van de Beld.

Borgelink Molen v/h Brandehofmolen te Denekamp

Adres: Lattroppestraat 27, 7591 PJ
Denekamp
Type: achtkante bovenkruier met stelling
Functie: korenmolen
Bouwjaar: 1818, gerestaureerd: 2001-2002
Molenaar: Ben Heinink

In de buurt staat de met schaliën gedekte
grondzeiler St. Nicolaasmolen te Denekamp,
de beltmolen Westerveld Møl te Tilligte en de
stellingmolen Oortmanmolen te Lattrop.

Wissink's Møl te Usselo

Adres: t/o Helmerstraat 410 te Usselo
(gem. Enschede)
Type: open standerdmolen
Functie: korenmolen
Bouwjaar: 1802, verplaatst: 1921 en
1982
Molenaars: Anton Verheijen en
Haring Land

Bob Poppen

Uitnodiging

Molenwerkgroep Oost-Groningen nodigt u uit voor de voorjaarsvergadering welke weer op het programma staat.

Deze dag zal Zalencentrum Lamain aan de Bosstraat 25 de gastheer zijn.
De datum is

Zaterdag 29 maart

aanvangstijd

10:00 uur

we denken weer een leuk programma te hebben, namelijk dhr. Kliphuis van de Winschoter brandweer komt hier een presentatie geven. We hopen u te begroeten

Vriendelijke groet

Bestuur Molenwerkgroep Oost-Groningen

MOLENWERK GROEP OOST-GRONINGEN.

JAARVERSLAG 2002

Eind 2002 bedroeg het aantal leden van onze vereniging 87, waarvan 7 in opleiding voor het getuigschrift "vrijwillig molenaar".

Er zijn dit jaar geen leden geslaagd voor het diploma vrijwillig molenaar.

41 Gediplomeerde leden hebben dit jaar de molens in Oost-Groningen laten draaien.

Voor het overige bestaat ons ledenbestand uit mensen die elders actief zijn in de molenwereld, of met ons werk sympathiseren.

Er werd in 2002 twee keer een ledenvergadering gehouden. De zaterdag na nieuwjaar was de traditionele nieuwjaarsinstuif.

Het bestuur kwam in 2002 twee keer in vergadering bijeen.

Het bestuur had eind 2002 de volgende samenstelling:

Voorzitter : de heer K. Strijk
Secretaris : de heer H. Bossen
Penningmeester : de heer M Venhuizen
Leden : de heer G. Manting
: de heer D Meter
: de heer G. Ijpma
: de heer J.G.J. Bierhof

Instructie wordt op de molens in Winschoten, Ganzedijk, Oude Pekela en Nieuw-Scheemda gegeven.

Instructeurs zijn de heren: K. Strijk, R.P.Lemminga, B. Oonkes, en de dames: S. Bezema-Tel en G.G.I. Koster-Westervaarder.

In de wintermaanden hebben deze instructeurs 10 theorielessen verzorgd in de kantine van gemeentewerken in Oude-Pekela.

Op zaterdag 20 april was er een excursie naar Friesland georganiseerd waar diverse poldermolens werden bezocht.

Op zaterdag 25 mei werd een openbare les gehouden op de Onrust in Oude Pekela. De leden van de molenwerkgroep waren actief met de molens op Nationale Molendag, Het Groninger molenweekend, de open Monumentendag en volgens rooster op de open dagen van onze Oost-Groninger molens. Ofschoon er vaak weinig of geen wind was, was de draaifrequentie van de molens in Oost-Groningen toch nog hoog.

Ter versterking van de onderlinge band werd ook in 2002 het eigen orgaan: "Muldersnijs" uitgegeven. Een enthousiaste groep vrijwilligers zorgde ervoor dat er weer 4 nummers verschenen.

Vlagtwedde, 28 januari 2003.

De secretaris, H. Bossen.

MOLENAARS IN OPLEIDING

Sinds juli 2002 is Joep Grönnemann uit Bourtange op molen Dijkstra te Winschoten in opleiding voor het diploma Vrijwillig molenaar van De Hollandsche Molen.

Joep is op 29 juli 1956 te Utrecht geboren en heeft in diverse plaatsen in Nederland gewoond tot hij in 1998 met zijn vrouw neerstreek in Bourtange, adres van Sonoystraat 9. Zijn telefoonnummer is 0599-354922. Joep is locatiehoofd bij een zorginstelling voor verstandelijk gehandicapten en werkt doorgaans in Tolbert.

In het verleden heeft hij zich veel bezig gehouden met oude techniek, zoals stoomtreinen, smalspoortreintjes, restauratie van oude auto's en dergelijke. Hij heeft veel belangstelling voor de cultuurhistorie in het algemeen. Zijn bedoeling is om na -maar ook al tijdens zijn opleiding- zo veel mogelijk mee te helpen de vestingmolen in Bourtange als maalvaardige molen te behouden en aan het publiek te tonen. Gezien de publieke belangstelling voor de vesting Bourtange kan Hilvert Bossen zijn hulp goed gebruiken.

B.O.

Wie gaat er mee???

Zoals elders in deze muldersnijs staat vermeld, de jaarlijkse excursie van de molenwerkgroep staat weer op het programma. Zoals u heeft kunnen lezen, gaan we dit jaar naar Overijssel waar we diverse molens kunnen bezoeken.

Datum van dit evenement zal zijn:

ZATERDAG 12 APRIL

We zijn weer van plan om met de bus te gaan, we vertrekken deze dag vroeg, zo rond een uur of half acht. Vertrekpunt zal zijn MOLEN 'BERG' te Winschoten. Onderweg hebben we nog een tussenstop, deze zal zijn bij de carpoolplaats bij het Van der Valk hotel in Assen (niet parkeerplaats, maar zo'n 200 meter verderop) waar de bus zo rond acht uur zal arriveren.

Kosten van deze dag zullen op € 15,- liggen en een ieder kan zich nog aanmelden tot 12 maart a.s.

Een ieder kan dat de volgende telefoonnummers bellen:

Bob Poppen: 0595-434825

Dirk Meter: 0598-614494

Gert Ijpmā: 0597-418333 / 06-55796621

We hopen weer op voldoende deelname, zodat een ieder weer tevreden op deze dag kan terugkijken.

Vr. groeten
de excursiecommissie

10
WESTLANDSE MOLENDAG
 ZATERDAG 28 JUNI 2003
 10
 Jaar

Schipluiden:
 Korenmolens
 "De Koppershoek"
 Poldermolens
 "Groeneveldsmolens"

Delft:
 Korenmolens
 "De Roos"

Rijswijk:
 Poldermolens
 "Schaapweismolens"

Wateringen:
 Korenmolens
 "Windlust"

Loosduinen:
 Korenmolens
 "De Korenaer"

Monster:
 Korenmolens
 "De Vier Winden"

Hoek van Holland:
 Poldermolens
 "De Nieuwlandsche molen"

's-Gravenzande:
 De Korenmolen

De Lier:
 Molens van de Oude
 Lierpolder waaraan
 een Crossley motor
 met vijf cilinders

Maasland:
 Korenmolens
 "De Hoop"
 Poldermolens
 "De Wippersmolen"

Maasland:
 Poldermolens
 "Dijkmolen"
 Korenmolens
 "De Oude Lier"
 (niet te bezichtigen)

Op deze dag zijn 12 molens open gesteld van 9.00 tot 17.00 uur.
 Bij de molens is voor € 2,00 een routebeschrijving
 te verkrijgen voor een fietstocht, starten kan vanaf elke molen.
 Bij bezoek aan vijf of meer molens krijgt u een leuk aandenken!

Voor meer informatie bel: 015-3608432 of e-mail: georg@ccle.nl
 Tevens kunt u onze homepage bekijken:
<http://come.to/westlandsemolens>

Aan de Westlandse Molendag wordt medewerking verleend
 door de W.O.S.
Westlandse Omroep Stichting.

Persbericht

Zaterdag 28 juni a.s. organiseren de *Westlandse molenaars* voor de tiende maal de "Westlandse Molendag". Op deze dag is het mogelijk de zeven koren- en de vijf watermolens in werking te zien en te bezichtigen.

De korenmolens zijn:

- "De Hoop" te Maassluis.
- "De Korpershoek" te Schipluiden.
- "De Roos" te Delft.
- "Windlust" te Wateringen.
- "De Korenaer" te Loosduinen.
- "De Vier Winden" te Monster.
- "De Korenmolen" te 's Gravenzande.

De watermolens zijn:

- "De Wippersmolen" te Maassluis.
- "De Dijkmolen" te Maasland.
- "De Nieuwlandsche Molen" te Hoek van Holland.
- "De Groeneveldse Molen" te Schipluiden.
- "De Schaaeweimolen" te Rijswijk

De molenaars die deze soms eeuwenoude werktuigen bedienen, geven u graag uitleg over hoe de molen het meel maalt of het overtollige water uit de polder maalt. Evenals voorgaande jaren doet ook de "Crossley" dieselmotor van de "Oude Lierpolder" te De Lier weer mee. Voor de geïnteresseerden in oude motoren een unieke kans. Tevens zijn er langs de "Gaagweg" te Schipluiden bij nummer 11 enige mobiele dieselmotoren opgesteld, die werktuigen aandrijven. In de daarnaast gelegen "karnmolen" is een particulier gereedschapsmuseum gevestigd, dat eveneens te bezichtigen is. Ter hoogte van de "Oostgaag" nummer 25 is het mogelijk om de fundering van de "Kleine Kralingermolen" te bezichtigen. Al met al weer een bonte verzameling en zeker de moeite van het bekijken waard!

Ook dit jaar is het mogelijk de molens en het museum per fiets te bezoeken. U kan daarom bij alle deelnemende molens een aanbevolen en tevens vernieuwde fietsroute met stempelkaart kopen voor € 2,50. De hele tocht, die niet verplicht uitgefietst hoeft te worden, is ongeveer 60 kilometer lang. Bij het behalen van minimaal vijf stempels (molens) komt u in aanmerking voor het tegeltje van de in dit jaar in de schijnwerpers staande molen.

Speciaal omdat de **Westlandse** molendag dit jaar voor de *tiende* maal gehouden wordt, geven wij *eenmalig een serie ansichtkaarten uit van de Westlandse molens. Deze zijn alleen te verkrijgen als men deelneemt en vijf stempels op de stempelkaart heeft behaald.*

Ook zijn er dit jaar bij de molens nog enkele exemplaren van het boekje "*Westlandse Molens*" te verkrijgen

Tot ziens op een van de molens en hopelijk goed weer!

De Westlandse Molenaars.

MOLEN ZONDER MOLENAAR

Deze kop stond boven een artikel in het Technisch Weekblad over de bouw van een nieuwe stellingmolen voor Nolet te Schiedam een distilleerderij die sinds 1691 daar is gevestigd en nu de gebouwen en installaties gaat herbouwen en renoveren. De nieuwe molen zal worden voorzien van een automatische turbine die op jaarbasis 250.000 kWh aan electriciteit zal leveren. Verder komen in het gebouw een ontvangst ruimte, een bioscoop en vergaderruimten. Het bureau Mecal in Enschede ontwerpt en verzorgt de inbouw van de naaf, hoofdas, een machineframe met generator en tandwielkast en het kruimechanisme. De molen krijgt een modern –door de TU Delft ontworpen- aerodynamisch gevluht dat volgens het blad 150 kW zal leveren, 2x zo veel als een gewone molen. De molen zal rustig en fluisterzacht draaien.

Vroeger stonden er in Schiedam 24 grote z.g. brandersmolens, die gerst maalden voor de vele brouwerijen. Hiervan zijn nog 5 over.

Een brandersmolen was meestal niet het eigendom van één ondernemer maar van een groep participanten, "aandeelhouders".

De bouw van een nieuwe molen versluiert de financiële problematiek van de eigenaren van de bestaande molens ten aanzien van de verzekeringspremies en het eigen aandeel van de onderhoudskosten en is daarom discutabel. Het gaat primair om het behoud van de bestaande maalvaardige molens in een omgeving afgestemd op de windmolen. Het bijzondere zit hier in het wicksysteem. Zou de nieuwe stroomlijn ook gegevens kunnen leveren voor aanpassing van de bestaande wiekverbeteringen? Hopelijk komt hier wat informatie over in onze bladen.

BO

Groninger molentermen.

Er is al een aantal jaren een lijst met molentermen met een "Groninger" vertaling. Misschien wel leuk, maar de echt andere benamingen dan de vertaalde Hollandse zijn veel belangrijker. Mogelijk werden deze termen en benamingen niet algemeen e.q. in elke regio gebruikt en hadden sommige molenaars ook nog andere benamingen.

Een aantal voorbeelden:

Achterzoom (bij zelfzwaarting)	looplat
Baard	bef
Bezaanstok/balk	heuvel
Bezetting	tookedde
Boezempeil	pegel
Duigen/lubben	scheppen
Duisplank	raitboord
Kaar	romp
Keerklamp	schatoze
Kluf	opstuk
Koebouten	vangbeugels
Lendestut	vangelaider
Malen	-met volle zeilen
	-met lange/korte halve
	-met hoge lijn
	-met stormeindjes
	-zonder zeil
	-met één roe
Roostervloer (onderkant)	laandmeten
Schuddebak	hemeltje
Spoorwiel	schou
Vestelingen	takrad
Vijzel	litsen
Wachtdeur	schroeve
Wervel	vaalschot
Wig	krapke
Zwichstok	kiele
	hevel.

De redactie houdt zich graag aanbevolen voor op- en aanmerkingen en aanvullingen.

B.O.

Sier aan de molen (deel 1)

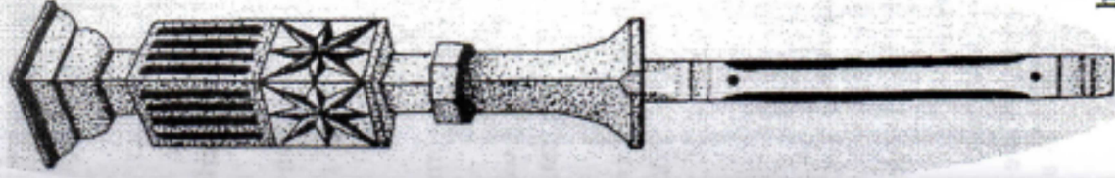
De vroegste molens in ons land werden waarschijnlijk niet behandeld, dus niet geteerd noch geverfd. Oude bestekken voor de bouw van windmolens vermelden niets over deze activiteiten. Mogelijk behoorde dit niet bij het werk waar de molenaars zich mee bezig hielden. Deed iemand anders het dan? Dit is niet duidelijk. Een van de eerste geverfde molens (een standaard) komt voor op het schilderij *Jisvermaak op de Rotte van D. Verburg* (1650-1722). Vermoedelijk geschilderd voor 1700. Het draaibare molenlichaam, de kast, is hier geheel geverfd (let op het verschil tussen verven en schilderen).

Overgebleven houtwerk van de in 1779 gebouwde achtkant stellingkorenmolen de *Santhoes* te Santpoort moet met dodekopverf behandeld zijn geweest. Delen van de gepotdekselde onderbouw waren prachtig roodbruin van kleur.

Het verfraaiend kleuren van molens begon eind 18^e eeuw algemeen te worden. De poldermolens deden aan deze ontwikkeling niet mee. Meestal werden ze geteerd.

Heel oud zijn de ruimtelijke versieringen aan de molen. In de 13^e eeuw kwamen eenvoudige ruitvormige bekroningen voor op standerdmolens in Vlaanderen. Op een primitieve weergave van een standaard in Brabant zien we een afbeelding van een bal als bekroning van de kap. Deze toevoegingen zijn deels functioneel; denk aan de makelaar, de windwijzer en de borstnaald, deels verrijkt met toegevoegde waarde: een verfraaiing!

De **makelaar**: een houtconstructie in de top van de kap aangebracht, dienend als verenigingspunt van de nok, spruiten en hoekkepers. Als bekroning op het bouwwerk kreeg het een verfraaiing mee in de vorm van houtsnijwerk of kleur.

De aangebrachte sleuven boven in de balk werkten als een trillichaam en gingen fluiten bij harde wind. Het nut hiervan is onduidelijk; de ervaren molenaar had dat signaal niet nodig om te weten hoe de zaak er bij stond. Mogelijk speelde het altijd aanwezige verbond met de wind meer een bevestigende rol. Ook hier is er weer sprake van een meerwaarde. Dit mag ook blijken uit het feit dat bij Amsterdamse en Zaanse paltroks soms wel drie makelaars voorkwamen. Eén grote en op de afuivingen twee kleinere.

In de Zaanstreek was de vormgeving en kleuring steeds constant. Hier was duidelijk sprake van een traditie. De makelaarsbalk was wel twee meter hoog, rood wit geschilderd; voorzien van eenvoudig houtsnijwerk en sleuven en bekroond met een klapmuts of pet.

De windvaan: Het is maar de vraag of de windwijzer echt de windrichting moest aanwijzen. Het was vaak eerder een speelse bekroning van een bouwwerk (kastelen droegen op elk torentje wel een vaantje). Een andere functie was het dragen van de initialen van de stichter of de naam /vorm van het bouwwerk (de molen). Denk aan vanen in de vorm van een zeemeermin of een paard.

De borstnaald: Prachtige bekroningen van forse wipmolens vinden we in de z.g.n borstnaald, een balk, lopend aan de voorkant van boven naar beneden, geflankeerd door baardschoren.

De naalden zijn rijk aan snijwerk en meestal geschilderd in verschillende kleuren en eindigend in een bol of peer.

Het naambord: Reeds in het midden van de 17^e eeuw hadden veel Zaanse bovenkruiers een beschilderd houten naambord op de rieten achterkant of op de molensromp, onder de stelling en wel aan

de zijde van de weg of vaarwater. Paltroks hadden beschildering op de achterzijde van de kap, waaruit de naam van de molen was af te lezen.

In de Zaanstreek waren in de 17e eeuw de molens reeds zo talrijk, dat de Rekenkamer der Domeinen eiste dat elke molen "een teeken van letteren na het één of ander dier off instrument, het selve teycken van letteren daerbij geschreven, draagende sorge dat yder molen een bijzonder teycken heeft omme alle abuysen voor te komen". Dit alles om een beetje greep te krijgen op het jaarlijks te betalen windrecht. Belangrijk hierbij is te weten dat veel molens afbeeldingen droegen van o.a. dieren in verband met het heersende analfabetisme. Op deze manier konden ook de ongeletterden aan de weet komen, welke molen bedoeld werd.

De gevelsteen: Gevelstenen kwamen in de 17^e eeuw in grote getale voor aan gevels van woon- en winkelhuizen, om aan te geven welk beroep of bedrijf daar gevestigd was. Deze gevelstenen zijn als uiting van ons volksleven van grote waarde. Ook stenen windmolens hadden veelal een gevelsteen, maar de betekenis was vaak een andere. Deze gevelstenen waren in de eerste plaats stichtingsstenen en daarnaast, soms de drager van de naam van de molen.

stichtingsstenen en daarnaast, soms de drager van de naam van de molen.

Enige molens in de 18^e eeuw heten "De Oranjeboom", waaruit mag blijken dat verschillende molenaars hun liefde voor het Oranjehuis tot uiting brachten door middel van hun molen. Een aardig voorbeeld is de gevelsteen op de molen in Voorschoten, een afbeelding in basreliëf uit 1732.

Oranjeboom / Is mijn naam
Om koren te breken / Ben ik bekwaam
Anno / 1732

Een andere merkwaardige groep van eenvoudige gevelstenen is die met uitsluitend de beginletters van woorden zoals de op de stichtingssteen aan de poldermolen de "Dijkpolder" bij Maasland.

De Eerste Steen
Is Geleyd Bij
S J Van H—
29 AUG 1718

Mogelijk dat een uitgebreid opschrift te veel ruimte in zou nemen en ook in verband met de kosten, dit niet een voor de hand liggende oplossing zou zijn.

Volgende keer ga ik in op andere aspecten van **sier aan de molen.**
(dm)

BETWETER.

Vocht is een van de ernstige bedreigingen bij de instandhouding van molens. Daarom moeten we alles in het werk stellen het regenwater buiten te houden. Dat lukt niet altijd. Sommige muren slaan door, de ramen en deuren sluiten niet precies. Ventilatie is daarom dringend gewenst. Met riet gedekte molens hebben in dit vlak minder problemen, maar voor met hout en dakleer gedekte molens is een goede ventilatie zeer wenselijk. Laat het maar flink tochten, het liefst met een flinke permanente luchtstroom van onder naar boven. De stenen onderbouw geeft in het algemeen weinig mogelijkheden, maar heeft wel vaak last van optrekend vocht. Ventilatieopeningen ontbreken. De toegangsdeuren bieden alleen toetreding van verse lucht als de vrijwillig molenaar aanwezig is. De meeste molens hebben vaste gietijzeren ramen, die ook nog van de buitenkant af zijn beglaasd. De sponningen zijn vaak zo ondiep dat het tegenwoordige vensterglas er nauwelijks in vastgezet kan worden. Men moet daarom bij toekomstige restauraties deze ramen vervangen door nieuwe met een diepere sponning en van binnenuit met glas te bezetten en bovendien met een ventilatieklep. Als men op de begane grond dan ook nog slagvast glas of kunststof toepast is een deel van het gevaar van vandalisme/brandstichting ondervangen. Als er geen onbevoegden in de molen kunnen komen is er geen reden om de luiken in de verschillende zolders te sluiten. In het bovenachtkant kunnen onder de ramen op kleine blokjes in de raamkisten worden geplaatst. Dan kan het condenswater weglopen en is er een smalle ventilatiespleet. Is dat nog niet voldoende en is er geen gevaar voor inregenen dan kunnen ze aan de bovenkant ook nog iets terugvallend vastgezet worden.

Verder hoeven de roostervloeren en de vloertjes onder de as en bij het broekstuk niet precies aan de sluiten. Een paar brede kieren als aanvulling op de openingen tussen kap en het achtkant zorgen dan voor een natuurlijke luchtstroom. De zon warmt de lucht in de molen iets op, waardoor deze meer waterdamp bevat. Deze warme lucht neemt dan een deel van het vocht mee naar buiten, zodat de relatieve vochtigheid in de molen daalt. En het klimaat voor de houtaantasters verslechtert.

Betweter.

A G E N D A

22 maart jaarvergadering Hollandse Molen
23 maart 12e Westbrabantse molendag
29 maart voorjaarsvergadering Molenwerkgroep

5 april jaarvergadering Gilde
6 april Molenuilbeurs Bethelkerk in Utrecht
12 april excursie Molenwerkgroep
26 april gildevergadering afdeling Groningen

Open dagen Oost-Groninger Molens 2003

3 mei Molens Weddermarke en Wedderveer
10 mei **Nationale Molendag**
17 mei de Liefde in Uithuizen, Onrust in Oude Pekela
24 mei Veldkampsmeulen in Bellingwolde
zo 25 mei korenmolens Ganzedijk (Finsterwolde)
hemelvaart 29 mei Noordstar in Noord broek
31 mei de Korenbloem in Vriescheloo, Niemans molen in Veelerveen

7 juni Onrust in Oude Pekela,
14-15 juni **Groninger molenweekend**
21 juni Vestingmolen Bourtange
zo 22 juni De Westerse in Nieuw Scheemda
28 juni molens in Winschoten

De hierboven genoemde molens zijn geopend van 13.00 -16.00 uur.

Vriescheloo: de Korenbloem elke zaterdag en zondag van 10.00 -16.00 uur open.

Delfzijl: de Adam elke zaterdag van 14.00 -17.00 uur open.

Nieuw-Scheemda: de Dellen elke maandagavond tot zonsondergang (zomertijd)

Eemshaven: de Goliath elke zaterdag en zondag van 13.30 -17.00 uur.

Uithuizen: de Liefde iedere dinsdag en donderdag van 10.00 tot 16.00 uur.

Farnsum: de Aeoles elke dinsdag en donderdag n.m. open met uitzondering van de schoolvakanties.

Inlichtingen: H.Bossen,
Wollinghuizerweg 152,
9541 AV Vlagtwedde. Tel 0599- 313128.

Verstank
Van
Lekker
Vlees

Feiko Clockstraat 110
Oude Pekela
Tel. 0597-675333

HUIZING

kwaliteit is onze reclame.

Brood- en banketbakkerij

BRANS

Feiko Clockstraat 172 * tel. 0597 - 612491 * Oude Pekela

Ruime sortering gebak en chocolaterie.

Ook uw advertentie had hier kunnen staan

Voor meer info, Tel.: 0597-418333

email:

gertijpma@hetnet.nl of
ijpma.fleurke@12move.nl